

En ny kulturteologi

Det finns en teologisk debatt huruvida «kulturteologi» är något som är tillrådligt för en teolog att syssla med. Lite förenklat skulle man kunna säga att det dels finns en tradition som utgår ifrån Karl Barth — och för den delen ifrån Anders Nygren i Sverige — som vill betona kristendomens särart och som därför förhållit sig skeptisk till diskussionen med filosofi, litteratur, samhällsvetenskap etc. Dels finns det en tradition som utgår ifrån Paul Tillich som velat betona kristendomens interaktion med kulturen och inte minst det kristna i kulturen. Sådana enkla uppdelningar — ens i de mera sofistikerade versioner som vi de facto finner hos nämnda teologer — är inte längre särskilt intressanta. Den engelske teologen Graham Ward — professor i kontextuell teologi vid Manchester University — har fått flera dualismer att komma på skam.

Wards första bok, *Barth, Derrida and the Language of Theology* (rec. STK 2/1996), visar på hans mångsidiga intressen: kontinental teologi, postmodern filosofi och frågan om teologins språk. I senare böcker och publikationer har Ward fördjupat dessa intressen, och kan i sin senaste monografi, *Cities of God* (rec. STK 3/2001), sägas utveckla en slags teologisk kulturteori. Man kan med fördel jämföra Ward med en av de tänkare han gärna diskuterar, den slovenske filosofen Slavoj Zizek, vilken i sina (många) böcker rör sig obehindrat mellan t.ex. Hegels filosofi, Lacans psykoanalytiska teori och Hitchcocks filmer. För Zizek är den samtida populärkulturen av stort intresse, eftersom den är en bärare av den ideologi vars mål det är att analysera och kritisera. I tre av sina senaste böcker har Zizek uppvisat ett allt större teologiskt intresse, och försvarar t.ex. Paulus mot Nietzsches kritik att han har förfalskat kristendomen.

Likt Zizek spänner Wards teologi över ett stort fält, långt vidare än de traditionella kulturteologerna. Samtidigt är Ward nogg med att inte låta teologin gå upp i en allmän kulturteori, utan söker det unikt teologiska bidraget till den samtida förhandlingen om hur vi skall leva. Hans teologi är djupt förankrad i Barth och von Balthasar, men också i de antika kyrkofäderna och Augustinus. Men förankringen är inte okritisk, utan sker i dialog med postmodern filosofi, semiotik, Queer-teori etc. Den bredd Ward uppvisar har också lett till att han blivit redaktör för ett flertal antologier, t.ex. *The Postmodern God* (rec. STK 3/1998) och *The Blackwell Companion to Postmodern Theology* (rec. detta nr), som är utmärkta för den som vill orientera sig inom postmodern teologi — och då inte bara meningsfränder till Ward. Dessutom är han redaktör för utmärkta tidskriften *Literature and Theology*.

Under sin tid som fellow vid Peterhouse i Cambridge grundade Ward tillsammans med Cambridgekollegorna John Milbank (numera vid University of Virginia) och Catherine Pickstock den löst sammansatta rörelsen «Radical Orthodoxy» som lyckats uppbåda ett stort intresse (och en intensiv kritik) genom sin antologi *Radical Orthodoxy* (rec. STK 4/1999). Målet för de radikalortodoxa var att återerövra tolkningen av världen från sekularismen som ett försök att kontra dess nihilistiska sidor. Där kollegorna Milbank och Pickstock hittills mer betonat dialogen med traditionen och därmed lutat sig mer åt ortodoxi, har Ward emellertid mer kommit att betona det radikala.

Risken med ett företag av det slag Ward företräder är att det blir svårt att säga emot med mindre än att man presenterar en alternativ tolkning av kulturen. Wards bild av kulturen kan också ibland bli oberättigat mörk för att kontrasten till kristendomen skall bli desto tydligare. Men viken av Wards ärende går inte att se bort ifrån, nämligen att presentera en teologisk kulturkritik som står i paritet med samtidens främsta tänkande — och en teologisk kulturkritik som inte har sin svagaste punkt i själva teologin, utan just där finner sin kritiska utgångspunkt. Wards artikel i detta nummer om teologi och kulturell sadomasochism kan förhoppningsvis bli både en inspiration och en uppfordran till den svenska teologins kulturella interaktion.